

інтересах сталого розвитку, прийнята на 5-й Конференції «Навколишнє середовище для Європи», яка відбулася саме у Києві 21-23 травня 2003 р.

Першим із сформульованих у Стратегії ЄЕК ООН завдань є забезпечення того, щоб «механізм політики, нормативно-правова база та організаційні основи слугували опорою освіти для сталого розвитку». Цим додатково підкреслюється необхідність та важливість нормативно-правового забезпечення діяльності в галузі екологічної освіти, оскільки саме екологічна освіта є основою для освіти задля сталого розвитку. П. 14 Стратегії передбачає, що освіта задля сталого розвитку розширює концепцію екологічної освіти, яку, у свою чергу, потрібно розвивати та доповнювати в рамках комплексного підходу до освіти задля сталого розвитку.

Щодо правових аспектів даної проблеми, то у п. 50 Стратегії підкреслюється, що законодавство є однією з опор освіти задля сталого розвитку, а ключем для досягнення цієї мети могло б стати прийняття на всіх рівнях освіти основоположних документів щодо освіти для сталого розвитку. Водночас, правові інструменти повинні бути адаптовані до конкретних умов кожної держави, яка їх застосовує, до наявного у ній законодавства (п. 43). Зокрема, наукове обґрунтування, розроблення та прийняття закону про екологічну освіту, як одного з перспективних актів екологічного законодавства, були передбачені у вітчизняному законодавстві ще у «Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» (постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р.). Але сьогодні ми вимушені констатувати, що вже і Десятиріччя освіти ООН в інтересах сталого розвитку закінчилося, а в Україні до цього часу такий закон не прийнятий.

Прикро, але в «Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (Закон України від 21 грудня 2010 р.) прийняття закону в галузі екологічної освіти вже не передбачається. Не зважаючи на те, що підвищення рівня суспільної екологічної свідомості визнається у цьому документі стратегічною ціллю національної екологічної політики №1 (розділ 3), ні у п. 4.8. «Законодавство у сфері охорони навколишнього природного середовища», ні у п. 4.9. «Освітнє та наукове забезпечення формування і реалізації національної екологічної політики» не згадується про нагальну потребу правового забезпечення діяльності у галузі екологічної освіти на рівні закону. Натомість, передбачалося розроблення до 2015 року Стратегії екологічної освіти з метою сталого розвитку українського суспільства та економіки України. Однак, на наше переконання світоглядні та еколого-правові засади взаємодії Людини і Природи мають знайти закріплення в майбутньому Законі України «Про екологічну освіту».

УДК 349.6 (477)

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Євстігнєєв А.С.

*(кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри екологічного права
Юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка)*

Анотація. Стаття присвячена характеристиці сутності правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування у контексті сталого розвитку. В статті здійснено характеристику забезпечення екологічної безпеки як форми реалізації сталого розвитку, наведено основні підходи до розуміння категорії «сталій розвиток» та його складових на міжнародному та національному рівні, викладених у роботах вчених та відображених у нормативно-правових актах. Наведено авторське розуміння співвідношення забезпечення економічного та екологічного складників сталого розвитку і забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування.

Ключові слова: спеціальне природокористування, сталий розвиток, економічний та екологічний складники сталого розвитку, баланс економічного та екологічного складників сталого розвитку, найвищі соціальні цінності

Анотація. Стаття посвящена характеристиці сутності правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природопольовання в контексті сталого розвитку. В статті описано характеристику забезпечення екологічної безпеки як форми реалізації сталого розвитку, наведено основні підходи до розуміння категорії «сталі розвиток» і його складових на міжнародному і національному рівні, викладено в роботах учених і відображених в нормативно-правових актах. В статті наведено авторське розуміння співвідношення забезпечення економічного і екологічного компонентів сталого розвитку і забезпечення екологічної безпеки спеціального природопольовання.

Ключевые слова: специальное природопользование, устойчивое развитие, экономический и экологический составляющие устойчивого развития, баланс экономического и экологического компонентов устойчивого развития, высокие социальные ценности.

Summary. The article is devoted to the characterization of the essence of legal support for ecological safety of special nature use in the context of sustainable development. In the article, the characteristic of ensuring environmental safety as a form of realizing sustainable development is described, the main approaches to understanding the category of "sustainable development" and its components at the international and national level, outlined in the works of scientists and reflected in regulatory legal acts. The author's understanding of the ratio of ensuring the economic and ecological components of sustainable development and ensuring environmental safety of special nature use.

Key words: Special natural resources usage, sustainable development, economic and environmental components of sustainable development, balance of economic and environmental components of sustainable development, high social values.

Забезпечення екологічно збалансованого природокористування визначено у розділі 2 Основних засад (стратегії) державної екологічної політики на період до 2020 р., затверджених Законом України від 21 груд.2010 р. № 2818-VI [1] (далі – Стратегія) одним із основних складових мети національної екологічної політики нашої держави. Крім того, вказується, що таке природокористування має ґрунтуватись на засадах сталого розвитку (далі – СР), тобто такого функціонування господарського комплексу країни, за якого одночасно задовольнялися б зростаючі матеріальні і духовні потреби населення, забезпечувалось би раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, а також створювались сприятливі умови для здоров'я людини.

На нашу думку, з огляду на вказане, екологічно збалансоване природокористування є можливим за умови його здійснення на засадах СР та за умови відсутності порушень екологічної безпеки (далі – ЕБ) як стану довкілля та суб'єктивного права фізичної особи.

Гарантування конституційного права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля (право на ЕБ) та забезпечення ЕБ, з огляду на кризову екологічну ситуацію в Україні, вочевидь є пріоритетним завданням української держави на сучасному етапі її розвитку.

Забезпечення ЕБ є важливою умовою реалізації сталого розвитку (далі – СР) як загально визнаного світовим співтовариством принципу, домінантної ідеології цивілізації, на підставі яких здійснюється розвиток прогресивного людства у ХХІ столітті. Концепція СР передбачає діалектичну єдність екологічного, економічного та соціального складників життєдіяльності суспільства та поширюється на відносини у сфері щодо використання природних ресурсів.

Слід зазначити, Україна на найвищому політико-правовому рівні визнає важливість забезпечення СР, необхідною умовою чого розглядається гарантування і забезпечення ЕБ. Так, про це йдеться, насамперед, на рівні Стратегії, а також Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [2] та Стратегії національної безпеки, затверджених у 2015 р. Президентом України [3]. Водночас на рівні законодавства, що регламентує конкретні суспільні відносини та у межах яких варто забезпечувати СР, можна спостерігати значну нестачу конкретних приписів відповідного спрямування, що здебільшого унеможливило реалізацію СР.

Сфера спеціального природокористування, реалізація якого відбувається через здійснення відповідного суб'єктивного права, є однією з найбільш важливих сфер, у яких необхідно забезпечувати СР, а отже, і ЕБ. Це зумовлено декількома факторами, серед яких: 1) життєво важливе значення такої діяльності для існування людства і водночас 2) значна ймовірність порушення ЕБ при її здійсненні. Фактично, ідеться про діалектичну єдність і боротьбу нерозривно пов'язаних між собою економічного, екологічного та соціального аспектів використання природних ресурсів.

Окремі аспекти правового забезпечення ЕБ та СР досліджуються відомими вченими – представниками науки екологічного права, серед яких: В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, Ю.Л. Власенко, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук, М.В. Краснова, Н.Р. Малишева, О.В. Сушик, М.О. Фролов, О.А. Шомпол, Ю.С. Шемшученко та ін.

Водночас спеціальні правові дослідження питань забезпечення ЕБ спеціального природокористування як форми реалізації СР при здійсненні спеціального природокористування у юридичній літературі не здійснювались, що обумовлює актуальність проведеного в цій статті дослідження.

Метою цієї статті є висвітлення сутності СР у контексті правовідносин забезпечення ЕБ спеціального природокористування.

Зазначене у попередньому абзаці забезпечення, з позицій автора, є різновидом реалізації основного фундаментального постулату СР – єдності та збалансованості екологічного (що має вияв у необхідності безумовного недопущення порушень ЕБ) та економічного (який реалізовується у формі використання природних об'єктів на підставі відповідних дозволів саме як ресурсів) складників.

Важливість та непересічна значущість належного нормативного упорядкування відносин забезпечення ЕБ у сфері спеціального природокористування підтверджується також тим, що таке забезпечення, на нашу думку, являє собою форму реалізації СР у відповідній сфері, а значить - форму реалізації найбільш поширеної та поважної концепції розвитку цивілізованого людства у ХХІ столітті. З огляду на це, розкриття змісту концепції СР має напрощуд важливе значення для розкриття правової природи досліджуваних в цій роботі еколого-правових явищ.

Відповідно до приписів ст. 3 Конституції України, відповідно до яких людина її життя і здоров'я визначені найвищою соціальною цінністю, де-юре було підтверджено певну ціннісну ієрархію українського суспільства, у якій питання забезпечення безпечного існування людини (екологічний складник) повинні переважати над сферою матеріального виробництва, у тому числі сферою використання природних ресурсів (економічний складник), що відповідає загальновизнаній на міжнародному рівні концепції СР. Проте, на нашу думку, зазначене конституційне положення на сьогодні не отримало належного правового розвитку на рівні правових норм, які регламентують конкретні різновиди суспільних відносин, про що йтиметься нижче.

Необхідність узгодженого екологічного, економічного та соціального складників визнана на міжнародному рівні основним принципом існування людства у ХХІ столітті, відомим також як принцип СР, під яким розуміють соціально, економічно та екологічно збалансований розвиток, що не руйнує НПС і забезпечує безперервний прогрес суспільства [4, 606-609]. Вказана категорія виникла в ХХІ столітті як реакція на негативні екологічні наслідки антропогенної діяльності (забруднення довкілля, деградацію НПС та значне погіршення екологічних умов діяльності людини). В основу поняття СР покладено розуміння того, що економічні, екологічні і соціальні цілі та інтереси суспільства повинні не протиставлятися, а взаємно узгоджуватися. При цьому, як зазначається у наукових джерелах, забезпечення СР об'єктивно вимагає кардинальних перетворень, у центрі яких – екологізація всіх основних видів діяльності людини [4, 606-609], у тому числі – діяльності щодо спеціального природокористування.

Загальноприйняте на міжнародному рівні визначення досліджуваного явища було запропоновано в доповіді Всесвітньої комісії з навколишнього середовища та розвитку,

опублікований в 1987 р. в Оксфорді, відповідно до якого СР являє собою розвиток, який дає змогу задовольнити потреби сучасного покоління без обмежень можливостей наступних поколінь задовольняти ці самі потреби. Основу запропонованої в названій доповіді концепції становлять «потреби» (які стосуються соціальної сфери) та «обмеження» (мають на меті забезпечити баланс між використанням довкілля, його охороною та збереженням безпечних умов існування людини, тобто по суті - Баланс) [5].

Важливо відмітити, що соціальна складова СР має рівнозначний статус поряд із економічною та екологічною, а також має напрочуд важливе значення для повноцінної реалізації СР. В той же час, розуміння змісту цієї складової зводиться передусім до орієнтації на людський розвиток, на збереження стабільності суспільних і культурних систем, на зменшення кількості конфліктів у суспільстві [6]. Зазначене дає підстави для висновку про те, що у сфері спеціального природокористування безпосередньо реалізуються економічний та екологічний складники СР, тоді як вплив на соціальний складник здійснюється опосередковано, адже її належна реалізація якнайчастіше залежить від гармонійного співіснування двох складників, названих першими, що повинно забезпечити екологічно безпечні та сприятливі умови існування і розвитку людини як біологічної та соціальної істоти. З позицій автора, елементами соціальної складової СР у сфері спеціального природокористування можна вважати забезпечення зайнятості населення у відповідній сфері, що сприяє задоволенню соціальних потреб людини та усуненню бідності і соціальної незахищеності, врахування необхідності розвитку культури природокористування (яка може полягати у поширенні в суспільстві переконань щодо необхідності здійснення такого користування максимально ощадливо для використовуваних ресурсів та екологічно безпечно), різновидом якої є правова культура у відповідній сфері, тощо. Водночас, забезпечення ЕБ у досліджуваній сфері спрямована передусім на реалізацію екологічного складника СР, який, в свою чергу, перебуває у перманентному конфлікті насамперед із економічною складовою СР. Тому в цій роботі розглядаються передусім перші дві названі в попередньому реченні складові СР.

Цікавим є розуміння екологічного складника СР, що поширене на міжнародному рівні, відповідно до якого критерієм визначення сталості є рівень споживання природних ресурсів у межах, за яких можливе природне відновлення таких ресурсів [7].

Важливо звернути увагу, що питання реалізації засад СР на глобальному, регіональному та національному рівнях активно контролює ООН. З цією метою в Департаменті економічних та соціальних відносин створено підрозділ сталого розвитку (DSD) [8]. Саме цей підрозділ брав активну участь в організації Конференції ООН з питань СР «Ріо + 20» у Ріо-де-Жанейро у 2012 році [9], на якій розглядалися проблеми реалізації СР на сучасному етапі. Основну увагу там було приділено реалізації концепції «зеленої економіки» та захисту людини й довкілля від негативних антропогенних впливів [10], а за підсумками на найвищому міжнародному рівні прийнято узагальнюючий документ під назвою «Майбутнє, якого ми прагнемо» [11].

З позицій британських вчених-юристів сутність та значення СР полягає у виокремленні таких його характерних юридичних ознак: 1) необхідність забезпечити збереження природних ресурсів для потреб наступних поколінь (принцип рівності поколінь); 2) мета – використовувати природні ресурси раціонально та ощадливо (принцип сталого використання); 3) «рівномірне» використання природних ресурсів однією державою з урахуванням обсягів такого використання іншими державами (принцип рівномірного використання); 4) потреба включення природоохоронного складника у програми, плани та проекти розвитку економіки (принцип інтеграції). При цьому зазначено, що вищевказані чотири елементи тісно перетинаються і якнайчастіше застосовуються в комплексі. Також акцентовано, що концепція СР безпосередньо ґрунтується на теорії, відповідно до якої «представники теперішнього покоління людей володіють Землею в інтересах наступних поколінь», при цьому здійснювати таке володіння ощадливо і дбайливо – обов'язок сучасників перед нащадками; акцентується,

що цей принцип отримав широке застосування на рівні міжнародного права та закріплюється як на рівні договорів, що стосуються довкілля в цілому, так і окремих природних ресурсів і комплексів (видів дикої флори та фауни, морського середовища, надр, біологічного різноманіття, кліматичної системи). Крім того, наголошується, що центральне місце в міжнародних актах з питань довкілля загального значення належить «принципу відповідальності перед майбутніми поколіннями», посиляючись як на приклад на акти, прийняті за результатами саммітів у Стокгольмі 1972 р. та особливо – у Ріо-де-Жанейро в 1992 р. Така відповідальність, по суті, полягає у необхідності неухильно забезпечувати єдність економічного та екологічного складників життєдіяльності людства [12, 252-266].

На нашу думку, зазначений підхід щодо визнання майбутніх поколінь як носія законного інтересу щодо раціонального та безпечного використання довкілля в цілому і природних ресурсів зокрема, є перспективним та, як мінімум, заслуговує на серйозне обговорення з метою формулювання конкретних пропозицій щодо його відображення на рівні чинного законодавства. Подібної позиції дотримується Н.Л. Ільїна, у дослідженні якої при аналізі суб'єктного складу правовідносин екологічної безпеки у сфері планування та забудові міст України вперше визначені майбутні покоління людей, які будуть проживати (тимчасово перебувати) на територіях міст як носії екологічного інтересу в безпеці міського середовища [13, 3].

У наведеному визнанні інтересів майбутніх поколінь М.В. Краснова вбачає ознаки екоцентричного підходу, який, на думку дослідниці, концептуально запропонований у положеннях концепції СР, коли в основу взаємин суспільства і природи покладено ідею відновлювально-відтворювальних, або компенсаційних заходів, здатних зберегти належний стан НПС завдяки проведенню широкомасштабних заходів різного характеру. Авторка обґрунтовано вказує на недостатню увагу правових наук до названої концепції. Остання, між тим, має стати методологічною основою для всіх суспільних наук, адже зачіпає основи виробленої людством техногенної цивілізації, являє собою перехід до нової моделі організації суспільного життя, викликає зміни функцій політичної влади, уявлень про права і свободи людини [14, 11-13].

Крім того, науковець наголошує, що прийняття Стратегії [15] підкреслює актуальність нових правових умов екологічної реформи, наріжним каменем якої стають насамперед принципи посилення ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складників СР та орієнтування на пріоритети СР [15].

Погоджуючись у цілому з наведеною позицією, усе ж зазначимо, що, на наше переконання, Стратегія не достатньо повно відображає механізми комплексної реалізації СР, а тому вимагає відповідних змін і доповнень. Це пояснюється відсутністю в Стратегії комплексних правових положень, бажано – на рівні окремої структурної частини (розділу), які визначають конкретні системні заходи щодо реалізації СР, а насправді підмінені нормами-деклараціями щодо важливості названого розвитку, без деталізації окремих конкретних заходів відповідного спрямування [16, 72-73].

Зрозуміло, що основним засобом реалізації СР має бути саме право – унікальний інструмент упорядкування суспільних відносин, виконання положень якого гарантується діяльністю апарату держави, наділеного повноваженнями щодо примусової реалізації правових приписів.

Варто наголосити, що екологічна проблематика, пов'язана з необхідністю забезпечити СР через нормативне закріплення балансу його економічного та екологічного складників, визнана нашою державою на рівні політико-правових документів важливим напрямом державної екологічної політики. Так, у розділі 1 «Загальні положення» Стратегії підтверджено визнання концепції СР Всесвітньою Конференцією ООН з питань НПС і розвитку домінантною ідеологією цивілізації у ХХІ столітті, з чим, з огляду на зміст Стратегії, повністю погодився вітчизняний законодавець. Далі по тексту наведено

тлумачення суті СР, під яким пропонується розуміти таке функціонування господарського комплексу країни, коли одночасно задовольняються збільшувані матеріальні й духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження й відтворення НПС та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Крім вказаного, серед першопричин екологічних проблем в Україні у Стратегії слушно, на нашу думку, виокремлено недостатнє розуміння пріоритетів збереження НПС та переваг СР у суспільстві, а першим з основних принципів національної екологічної політики визначено посилення ролі екологічного управління в системі державного управління України з метою досягнення рівності трьох складників розвитку (економічного, екологічного, соціального), яка зумовлює орієнтування на пріоритети СР. Крім того, серед завдань вказаної політики було визначено заходи, спрямовані на реалізацію окремих складових СР, а саме: щодо реалізації її стратегічної цілі № 1 – підвищення рівня суспільної екологічної свідомості – було названо розроблення до 2015 року й реалізація Стратегії екологічної освіти з метою гарантування СР українського суспільства та економіки України, а також розроблення до 2015 року організаційного механізму місцевого, регіонального та національного рівня для активного залучення громадськості до екологічної освіти з метою СР, екологічної просвіти та виховання. Для досягнення цілі № 2 – передбачалось поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки у сфері охорони земель і ґрунтів, передбачається розроблення і впровадження до 2020 року системи управління агроландшафтами лісомеліоративними методами на засадах сталого розвитку. Забезпечення екологічно збалансованого природокористування (ціль № 6) планувалося досягти, зокрема, шляхом підготовки та схвалення у 2012 році проекту Концепції 10-річних рамок політики сталого споживання та виробництва (ССВ) згідно з Йоганнесбурзьким планом дій, а також розробленням та реалізацією відповідних Стратегії та національного плану дій до 2015 року, а також запровадженням системи економічних та адміністративних механізмів з метою стимулювання виробника до сталого та відновлюваного природокористування й охорони НПС, широкого запровадження новітніх, більш чистих технологій, інновацій у сфері природокористування. Нажаль, більшість із вище перелічених заходів у визначені Стратегією строки так і не були реалізовані.

Стратегією передбачено також здійснення освітнього та наукового забезпечення формування й реалізації національної екологічної політики шляхом розроблення методологічних основ та запровадження безперервної екологічної освіти з екологічною освітою для сталого розвитку як складником. Під час розроблення програм наукового та інноваційного розвитку передбачено врахування потреб у раціоналізації та оптимізації природокористування, зокрема технологічного переоснащення виробництва, шляхом виконання регіональних програм соціально-економічного розвитку та схем територіального й місцевого планування з дотриманням принципів сталого розвитку та розвитку екологічної мережі.

Де-факто про СР ідеться в преамбулі до Базового закону, у якій зазначено, що охорона НПС, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення ЕБ життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України; саме з цією метою Україна проводить на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої й неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням НПС, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання й відтворення природних ресурсів. Також прямо передбачається, що Базовий закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах сьогодення та майбутніх поколінь. Незважаючи на спірність нормативної (загальнообов'язкової)

природи зазначеної преамбули – фактично, «вступу» до основних положень нормативного акта, її зміст, який повністю складається з основних компонентів СР, однозначно підтверджує, що системоутворювальний законодавчий акт в екологічній сфері повинен бути спрямований, насамперед, на забезпечення СР.

Крім того, одним з основних принципів охорони навколишнього природного середовища в ст. 3 Базового закону визначено науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства на основі поєднання міждисциплінарних знань екологічних, соціальних, природничих і технічних наук та прогнозування стану навколишнього природного середовища. Необхідність узгодження зазначених інтересів становить основу концепції СР, тому є підстави констатувати визнання його важливості вітчизняним законодавцем, адже у процитованій статті Базового закону де-юре містяться найбільш загальні та визначальні засади регулювання всіх екологічних відносин.

Проведений аналіз суті концепції СР, а також змісту таких правових категорій, як «ЕБ», «забезпечення ЕБ» та «спеціальне природокористування», дає підстави для висновку, що останні являють собою форми вияву відповідно екологічного та економічного складників СР, а також впливають на реалізацію соціального складника СР, про що пишуть також представники науки екологічного права [17]. Зокрема, відсутність порушень ЕБ при здійсненні права спеціального використання природних ресурсів та забезпечення під час такого здійснення кількісно-якісних показників довкілля в межах, за яких вони є безпечними для життя і здоров'я людини, становлять зміст суспільного екологічного інтересу. В свою чергу, реалізація такого інтересу, як зазначалось вище, дозволяє забезпечувати соціальні потреби населення, які полягають в тому числі у можливості в умовах безпечного середовища існування здійснювати право на працю, розвивати та зміцнювати соціальні зв'язки у суспільстві, здобувати освіту та реалізовувати свої напрацювання, спрямовані в тому числі на забезпечення ЕБ природокористування. Юридична можливість (право) здійснювати природокористування з метою досягнення певної господарської вигоди також є нічим іншим, як економічним інтересом приватної особи-користувача. Ужиття заходів щодо забезпечення неприпустимості порушення ЕБ під час реалізації права спеціального використання природних ресурсів не означає заборону такого використання (що, очевидно, є утопічним), а лише його обмеження певними кількісно-якісними показниками.

Особливостям правового забезпечення СР у окремих різновидах правовідносин із спеціального природокористування будуть присвячені наступні наукові дослідження автора.

Список використаних джерел

1. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 р. : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 26. — Ст. 218.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 // Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 4. – С. 8. – Ст. 67.
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015 // Офіційний вісник України. – 2015 р. – № 43. – С. 14. – Ст. 1353.
4. Єрофєєв М.І. Сталий розвиток / М.І. Єрофєєв // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / редкол.: Шемшученко Ю.С. (голова) [та ін.]. — К., 2003. — Т.5 : П—С. — С. 609-610.
5. What is sustainable development? Environmental, economic and social well-being for today and tomorrow. — Режим доступу: <http://www.iisd.org/sd/>. — Назва з екрана; Sustainable development. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development. — Назва з екрана.
6. Сталий розвиток. Світовий Центр даних з геоінформатики та сталого розвитку. - Режим доступу : <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development>. - Назва з екрану.
7. Sustainable development. Environmental sustainability. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development#Environmental_sustainability. — Назва з екрана.
8. DSD – Division for Sustainable Development. — Режим доступу: http://www.un.org/esa/dsd/index.shtml?utm_source=OldRedirect&utm_medium=redirect&utm_content=dsd&utm_campaign=OldRedirect. — Назва з екрана

9. United Nations Conference on Sustainable Development. — Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations_Conference_on_Sustainable_Development#Objectives. — Назва з екрана
10. Рио+20. Конференція Організації об'єднаних націй по устійчивому розвитку. — Режим доступу : <http://www.un.org/ru/sustainablefuture/brochure.pdf>. — Назва з екрана; What is “Rio+20”? — Режим доступу : <http://www.un.org/en/sustainablefuture/about.shtml>. — Назва з екрана; Підсумки Конференції ООН зі збалансованого розвитку «Ріо+20». - Режим доступу : <http://cgm.rv.ua/node/56> — Назва з екрана.
11. The future we want. — Режим доступу : <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf>. — Назва з екрана
12. Sands Phillippe. Principles of International Environmental Law. Second edition / Phillippe Sands. — Cambridge, 2003. — P. 252-266.
13. Ільїна Н.Л. Організаційно-правові засади забезпечення екологічної безпеки у плануванні та забудові міст України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 „Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право” / Наталія Леонідівна Ільїна ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2008. — 20 с. (С. 3)
14. Краснова М.В. Договори в екологічному праві України : навчальний посібник / М.В. Краснова. — К.: Алерта, 2012. — 216 с. (с. 11, 13).
15. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 груд.2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 26. — Ст. 218.
16. Євстігнєєв Андрій Основні засади (Стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року як джерело права екологічної безпеки / Андрій Євстігнєєв // Юридична Україна. — 2011. — № 9. — С. 69-73.
17. Краснова М.В. Сучасні реалії природоресурсного права України / М.В. Краснова // Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи : зб.матеріалів круглого столу, 30-31 жовтня 2015 р., за заг.редакцією М.В. Шульги. — Х.: Вид-во ТОВ «Оберіг», 2015. — С. 106 (тези на С. 105-106) (224 с.); Краснова Ю.А. Екологічна безпека як принцип природоресурсного права : історія становлення / Ю.А. Краснова // Природоресурсне право в системі права України: історія, сьогодення, перспективи : зб.матеріалів круглого столу, 30-31 жовтня 2015 р., за заг.редакцією М.В. Шульги. — Х.: Вид-во ТОВ «Оберіг», 2015. — С. 107-108 (224 с.).

УДК 34.349.6

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ ТЕРИТОРІЙ І ОБ'ЄКТІВ

Каракаш І.І.

(кандидат юридичних наук, доцент)

Анотація. Стаття присвячена актуальним питанням правового регулювання використання й охорони рекреаційно-туристичних територій і об'єктів, якими Україна надзвичайно багата, проте їх правовий режим є недостатньо визначеним у чинному законодавстві.

Ключові слова: Рекреація, туризм, рекреаційні землі, рекреаційно-туристичний комплекс.

Аннотация. Статья посвящена актуальным вопросам правового регулирования использования и охраны рекреационно-туристических территорий и объектов, которыми Украина чрезвычайно богата, но их правовой режим недостаточно определен в действующем законодательстве.

Ключевые слова: Рекреация, туризм, рекреационные земли, рекреационно-туристический комплекс.

Summary. The article is devoted to the actual issues of legal regulation of the use and protection of recreational and tourist territories and objects, which Ukraine is extremely rich, but their legal regime is not sufficiently defined in the current legislation.

Keywords: Recreation, tourism, recreational lands, recreation and tourism complex.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток рекреаційно-туристської діяльності в Україні потребує не лише розширення матеріальної бази відповідних територій та об'єктів, а і розвитку правових засад їх використання та охорони. Актуалізація цього виду діяльності зародило такі поняття як рекреаційна місткість, рекреаційне навантаження,